

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р **Галина Йовчева Русева-Соколова**, СУ „Св. Климент Охридски“, катедра „Класически изток“, член на научното жури на обявения конкурс за академична длъжност “доцент” по професионално направление 2.1 Филология (Санскрит), обявен в ДВ, бр. 100/20.12.2011 г.

Единствен кандидат: **Гергана Руменова Русева**, гл. ас., катедра „Класически изток“, специалност индология, СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Преподавателска дейност

Гергана Русева завършва висшето си образование по индология (което за нея се явява второ, след завършена магистратура по физика) през 2000г. и от 2002г. преподава в катедра „Класически изток“, първоначално като хоноруван преподавател по ведийски език. След успешно защитена през 2006г. докторска дисертация на тема „Индоарийските лични местоимения в диахрония“ през тя е назначена през 2009г. като главен асистент. От тогава до днес тя преподава на студентите-индолози санскрит – първа и втора част (с обща годишна натовареност 120 ч. лекции и 120 ч. упражнения), морфология и синтаксис на хинди (натовареност - 30 ч. лекции) и санскрит за неиндолози (избираем курс към специалност „Класическа филология“, натовареност - 30 ч. лекции и 30 ч. упражнения). Като колега, дошла при нас от сферата на математическите науки, тя особено компетентно работи с информационните технологии и широко ги използва в работата си - от 2009г. осигурява на студентите си интернет-базирани материали за курсовете по санскрит и по морфология и синтаксис на хинди и ползва платформата Moodle след изкаран квалификационен курс.

С оглед на казаното дотук считам, че по отношение на качеството и досегашната натовареност на преподавателската ѝ работа Гергана Русева покрива изискванията за длъжността «доцент».

2. Научно-изследователска дейност

В конкурса Гергана Русева участва с осем свои публикации – една монография и седем свързани с нея научни статии. Монографията носи заглавието *Грамматика на идентичността – за развитието на думата ātmān в индоарийските езици* и представлява забележителен труд от близо 300 страници, прецизно структуриран и оформен, с обширен научен апарат, библиоография, включваща над 200 заглавия, списък на съкращенията и т.н.

От формална гледна точка работата е безукорна. Препратките и бележките под линия са точни и съдържателни, таблиците са ясни и уместни и аз лично не попаднах на нито една грешка. Всички извори, чиито заглавия са предадени на кирилица, в края са дадени в конвенционалната международна транслитерация за деванагари. Въобще в работата личи един приятен (за мен) педантизъм, една методичност и една липса на прибързаност, която свързвам с началото на кариерата на кандидатката в лоното на точните науки. Казано с две думи това е един задълбочен, богат, зрял и завършен труд. И това не е учтива формулировка, а истинско признание за стойността му сред палитрата на индологическите публикации по света.

По същество в тази работа Гергана Русева си е поставила за цел, изследвайки една-единствена дума - ключовия термин *атман*, да разкрие дълбинни връзки и структури скрити в самата тъкан на индийската култура. Предизвикателството е преди всичко от методологическо естество – работата тръгва от граматическите значения на *атман*, от философията на езика и стига до езика на философията – последната глява е посветена на певропейските еквиваленти на *атман* в преводите от санскрит.

В първата част на изследването (до 135 стр.) основният акцент пада върху функционалния анализ на думата *атман* като възвратно и възвратно-емфатично местоимение. Тук авторката се чувства в свои води. Интересът ѝ към местоименията в индоарийските езици датира още от докторската ѝ дисертация и тя методично и уверено анализира тези употреби на *атман* както в трите основни хронологични пласта на санскрит, така и при неговите наследници в ново-индоарийските езици. Гергана Русева очевидно владее темата си и демонстрира отлично познаване на цялата граматическа литература, свързана с нея. Имам едно-единствено възражение относно изводите ѝ – на стр. 65 тя презюмира без аргументация, че промяната на рода на *атман* – от мъжки в санскрит към женски в хинди варианта *атма* е станала под влияние на родовата принадлежност на навлязлата от персийски през средновековието дума *зиндаги*. Това е необосновано – нито *зиндаги* покрива точно семантиката на *атман* (мисля, че има други, по подходящи арабо-персийски кандидати), нито „гравитационното поле“ на новодошлата заемка е толкова силно, че да повлече промяна в рода на толкова изконно индийски термин. Самият факт на смяната на рода е много интересен, но причините за него трябва да се търсят другат, може би в промяна вътре в концепта, свързана по някакъв начин с родовата определеност.

След чисто граматическата част следва анализ на съдържанието на думата *атман*. На базата на превод и анализ на появите на термина в конкретни текстови обкръжения авторката се опитва да очертае първичните му значения, да отиде отвъд утвърдените представи и да стигне

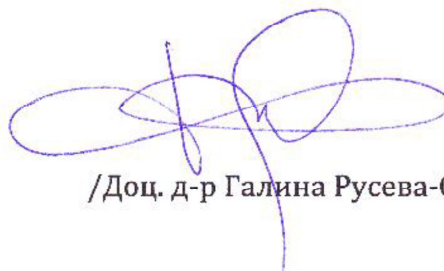
до едно по-дълбинно ниво на езика, граничещо, според нейните думи „с възприемането и осъзнаването, с мисленето и възприятието“, като в края включва и кратък преглед на представите за *атман* на основните философски школи. Всъщност тук е и основното методологическо предизвикателство на работата – от утвърдената и почти рутинна езиковедска методология Гергана Русева се впуска в дълбоките води на философията и психоанализата. Преходът от едната към другата е объркващ за читателя, и ако в крайна сметка авторката успява да го убеди, това е, според мен по две причини. Две неща я предпазват да не потъне в морето на философските абстракции – от една страна, конкретиката на отделната дума, която може да крие в сърцевината си неизразима тайна, но комуникативно функционира най-вече като възвратно местоимение, и, от друга – убеждението, че тя изразява конкретно човешко преживяване, а не някаква обобщаваща абстракция. Развитието на семантиката на *атман* Гергана Русева обхваща с една впечатляваща аналогия, която отново идва от професионалното ѝ образование на физик – както звездите, стареейки се разрастват, докато външните им слоеве се отделят и остане само ядрото – звездата-джудже, така и *брахман* в упанишадическата литература, поемайки в себе си ведическите богове и светоглед се разраства и в крайна сметка се отделя от *атман*, който остава като едно концентрирано ядро. Подобно виждане прави смисъл и авторката го защитава и обосновава с много конкретни примери за употреба на *атман* в различни контексти. В крайна сметка заключението след всички тези разсъждения отново е съвсем конкретно – как превеждаме *атман*, какви са възможностите и кои от тях са логични и обосновани.

Статиите, представени към монографията представят най-често отделни нейни аспекти, или отразяват етапи в процеса на цялостното изследване.

Като цяло представените материали, като количество и качество несъмнено доказват, че Гергана Русева отговаря на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“ според Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника на СУ.

София

20 април 2012 г.

/Доц. д-р Галина Русева-Соколова/